Rīgas Tehniskā universitāte Datorzinātnes un informācijas tehnoloģijas fakultāte

Mākslīga intelekta pamati Otrā praktiskā darba atskaite

Izpildītājs: Nikita Dolzenkovs

7.grupa 191RBC111

Saite uz projektu: https://github.com/tinuzu/2_pr_dr/upload/main

SATURS

IEVADS	3
I. DATU PIRMAPSTRĀDE	4
1.1. Datu kopas apraksts	4
1.2. Datu kopas satura apraksts	4
1.3. I daļas statistiskie rādītāji	6
I daļa (jautājumi un atbildes)	10
1.5. Rādītāju analīze	11
II. NEPĀRRAUDZĪTĀ MAŠĪNMĀCĪŠANĀS	13
2.1. K-vidējo algoritms	13
2.2. hierarhiskā klasterizācija	17
2.3. Nepārraudzītās mašīnmācīšanās secinājumi	22
III. PĀRRAUDZĪTĀ MAŠĪNMĀCĪŠANĀS	23
3.1. kNN algoritms	23
3.2. Gradienta palielināšana	24
3.3. Apmācība un testēšana	24
3.4. Modeļu izveidošana	26
SECINĀJUMI	28
IZMANTOTIE AVOTI UN LITER ATŪR A	29

IEVADS

Mums (studentiem) priekšmetā "Mākslīga intelekta pamati" bija piedāvāts apskatīt un izpildīt uzdevums ar jēbkur datu kopu pēc mūsu izvēles(no uzdevuma piedāvātajiem resursiem). Tā pat mums ir nepiciešams izmantot nepārraudzītos un pārraudzītos mašīnmācīšanās algoritmus, par kuriem mums bija pastāstīts lekcijas laikā. Darbs jābūt izpildīts izmantojot Orange rīku.

Darbas būs sadalīts uz trīs daļām.

- 1. Datu kopas analīze, apraksts, apstrādāšanas sagatavošana.
- 2. Nepārraudzītās mašīnmācīšanās
- 3. Pārraudzītās mašīnmācīšanās

I. DATU PIRMAPSTRĀDE

1.1. Datu kopas apraksts

Manim izvēlēta datu kopa ir "ANEMIA DATASET". Šo datu kopu izveidoja un publiceja Bisva Ranžan Rao (angl. Biswa Ranjan Rao). Ar šo datu kopu, kura satur 1421 objektu, var prognozēt Anemijas diagnezu. Šī datu kopa satur tādus datus, kā (dzimums, hemoglobīns, MCV – vidējais eritrocītu tilpums; MCHC – vidējā hemoglobīna koncentrācija eritrocītā; MCH – vidējais hemoglobīns saturs eritrocītā; rezultāts). (License: Unknown).(1)

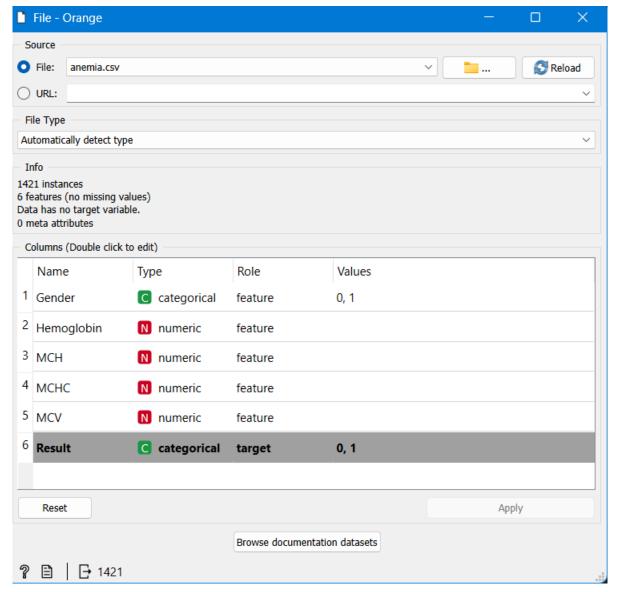
1.2. Datu kopas satura apraksts

Atribūts	Vērtiba	Tips
Dzimums (Gender)	No 0 līdz 1, kur 0 ir vīrietis un 1 ir sieviete	Kategorisks
Hemoglobin (Hemoglabīns)	No 6,6 līdz 16,9	Numerisks
MCV	No 69,4 līdz 102	Numerisks
МСН	No 16 līdz 30	Numerisks
MCHC	No 27,8 līdz 32,5	Numerisks
Result (Rezultāts)	No 0 līdz 1, kur 0 ir negatīvs un 1 ir pozitīvs	Kategorisks

1.1.tab. Datu kopas pazīmes, vērtības un tipi

1.1.att. Kaggle datu kopas atribūtu apraksti.

1.2.att. Orange rīkā kopas realizācija.

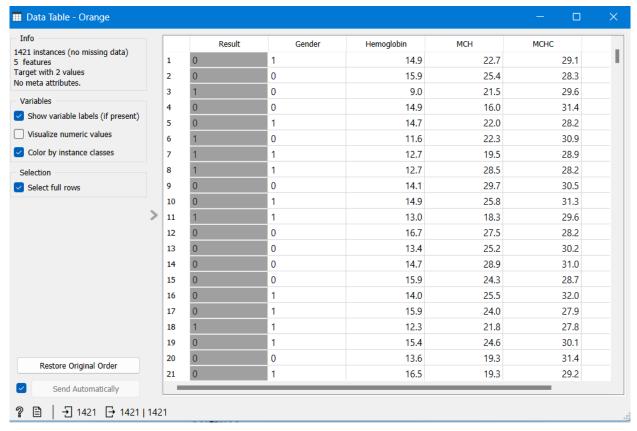
Šī datu kopā ir 2 klases, ar kuram var klasificēt objektus.

Gendrs	Skaits
Vīrieši	681
Sievietes	740

1.2.tab. "Gender" kategorijas objektu skaits.

Anemījas rezultāts	Skaits
Negatīvs	801
Pozitīvs	620

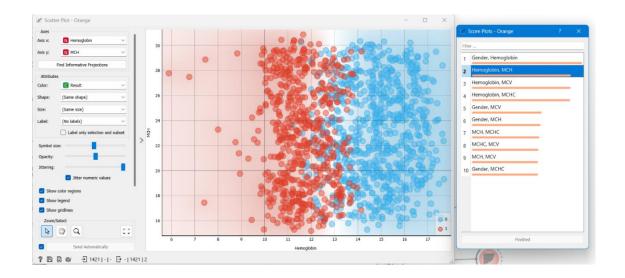
1.3.tab. "Result" kategorijas objektu skaits.

1.3.att. Datu faila struktūras fragments.

1.3. I daļas statistiskie rādītāji.

a) izkliedes diagrammas (scatter plot)

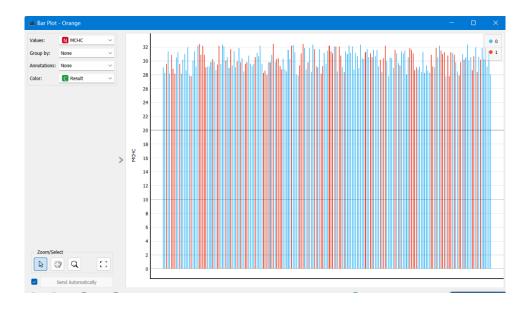

1.4.att. Izkliedes diagramma ("Hemoglobin/MCH").

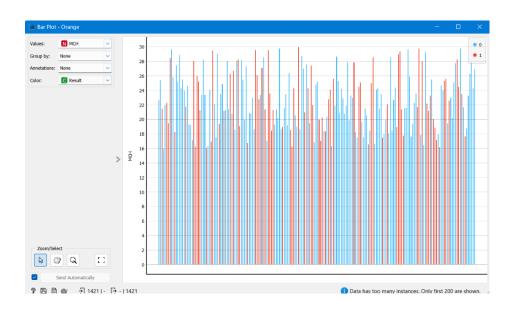

1.5.att. Izkliedes diagramma ("Hemoglobin/MCV").

b) Klases atdalīšana ar histogrammām

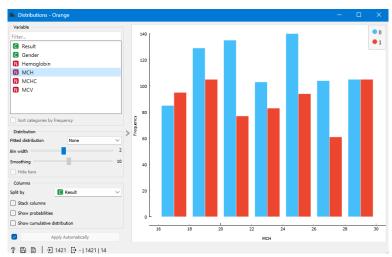

1.6.att. Histogramma, ar "MCHC" vērtību.

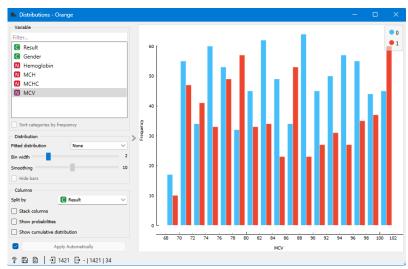

1.7.att. Histogramma, ar "MCP" vērtību.

c) Interesējošo pazīmju (atribūtu) sadalījums

1.8.att. Pazīmes "MCH" sadalījums.

1.9.att. Pazīmes "MCV" sadalījums.

d) Statistiskie rādītāji

1.10.att. Statistiskie rādītāji.

I daļa (jautājumi un atbildes)

1. Vai klases datu kopā ir līdzsvarotas, vai dominē viena (vai vairākas) klases?

Datu bāzē, kuru es izvēlējos, rezultāts ir gandrīz līdzsvarots, bet negatīvs rezultāts nedaudz dominē.

2. Vai datu atspoguļojums ļauj redzēt datu struktūru?

Izmantojot izklaides diagrammu es varu korekti redzēt klases un datus.

Izmantojot histogrammas es varu redzēt kādi dati dominē konkrētā klasē.

3. Cik datu grupējums ir iespējams identificēt, pētot datu vizuālo atspoguļojumu?

Ņemot vērā izklaides diagrammu es varu redzēt datus, un kā tie ir grupējās.

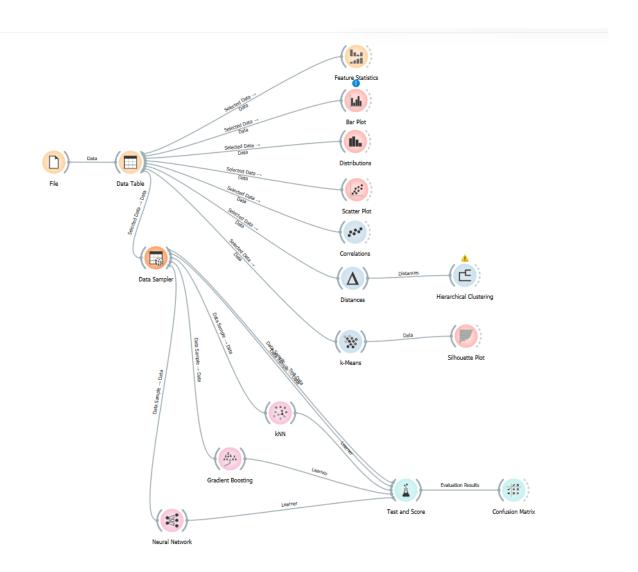
4. Vai identificētie datu grupējumi atrodas tuvu viens otram vai tāli viens no otra?

Jā, puse no datiem atrodas tuvi viens otram, bet ir vietas, kur tie ir tāluma viens no otra.

1.5. Rādītāju analīze

Pamatojoties uz datu kopas statistisko rādītāju, es varu secināt, ka:

- Visiem datiem modas un mediānas dati ir gandrīz vienādi
- (MCV) ir vislielāka vertība un tā ir 101,6
- (Hemoglobin) ir vismazāka vērtība un tā ir 6,6

1.12.att. Orange darbs

A.	L	v : \	$\vee$ Jx	Genaer,не	mogiopin,iv	/ICH,IVICHC,	ıvıcv,kesun	τ			
	Α	В	С	D	Е	F	G	Н	I	J	
1	Gender,He	moglobin,I	мсн,мсн	C,MCV,Resul	t						
2	1,14.9,22.7	7,29.1,83.7	,0								
3	0,15.9,25.4	1,28.3,72,0									
4	0,9,21.5,29	9.6,71.2,1									
5	0,14.9,16,3	31.4,87.5,0									
6	1,14.7,22,2	28.2,99.5,0									
7	0,11.6,22.3	3,30.9,74.5	,1								
8	1,12.7,19.5	5,28.9,82.9	,1								
9	1,12.7,28.5	5,28.2,92.3	,1								
10	0,14.1,29.7	7,30.5,75.2	,0								
11	1,14.9,25.8	3,31.3,82.9	,0								
12	1,13,18.3,2	29.6,87.8,1									
13	0,16.7,27.5	5,28.2,93,0									
14	0,13.4,25.2	2,30.2,95.9	,0								
15	0,14.7,28.9	9,31,69.8,0									
16	0,15.9,24.3	3,28.7,91.5	,0								
17	1,14,25.5,3	32,81.6,0									
18	1,15.9,24,2	27.9,83.7,0									
19	1,12.3,21.8	3,27.8,77.9	,1								
20	1,15.4,24.6	5,30.1,94.3	,0								
21	0,13.6,19.3	3,31.4,78.9	,0								
22	1,16.5,19.3	3,29.2,69.7	,0								
23	1,16.2,17.2	2,32.2,78.4	,0								
24	0,6.9,28.1,	32.5,94.6,1	1								
25	1,11.8,16.3	3,30.9,78.7	,1								
26	1,11,26,32	.2,98.9,1									
27	1,11,25.2,3	30.9,83.2,1									

1.13.att. excel fails

II. NEPĀRRAUDZĪTĀ MAŠĪNMĀCĪŠANĀS

Tagad man ir nepieciešams izmantot neparraudzīto mašīnmācīšanu un es varu izmantot divus klasterizācijas algoritmus:

- 1) k-vidējo algoritms
- 2) hierarhiskā klasterizācija.

2.1. K-vidējo algoritms

Orange rīkā es izmantoju (K-Means) algoritmu kur ir tādi parametri kā:

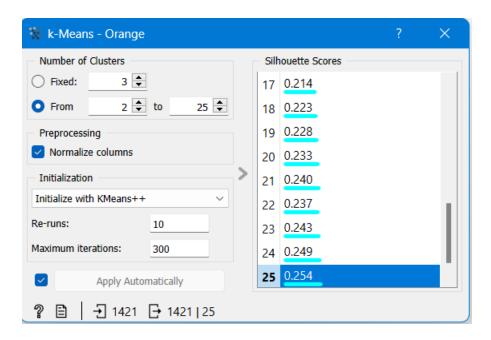
Number of Clusters:

- Fixed (vienīgs (fiksēts) klasteru skaits);
- From A to B (tas ir diapazons no un lidz, kur es pats varu izvēlēties klasteru skaitu)

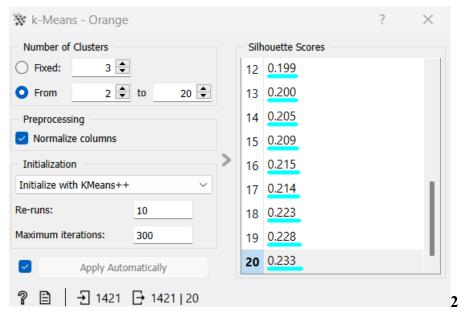
Preprocessing: ((normalaiz colums) normalizē kolonnas vērtību vienam diapozonam)

Initialization:

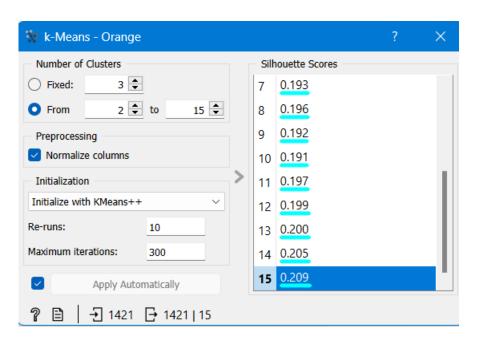
- Re-runs (atkarto procesu tik reizes, cik ir norādīts)
- Maximum iterations (iteraciju maksimalais skaits)

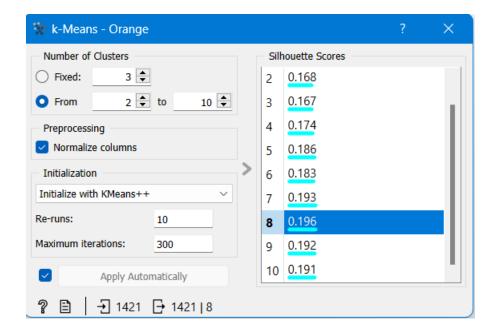
2.1.att. k-vidējo algoritma vislabākais klasteru skaits no 2 līdz 25.

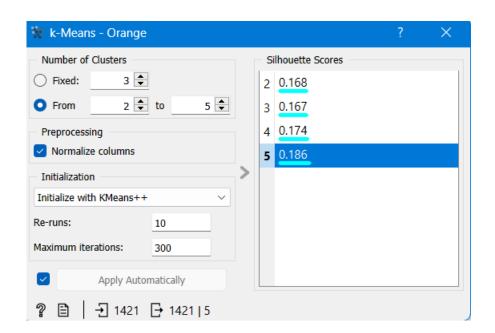
2.2.att. k-vidējo algoritma vislabākais klasteru skaits no 2 līdz 20.

2.3.att. k-vidējo algoritma vislabākais klasteru skaits no 2 līdz 15.

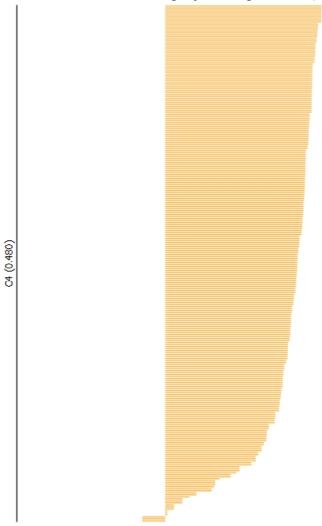

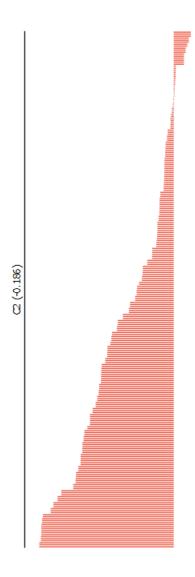
2.4.att. k-vidējo algoritma vislabākais klasteru skaits no 2 līdz 10.

2.5.att. k-vidējo algoritma vislabākais klasteru skaits no 2 līdz 5.

Jā mēs apskatīsim algoritmu ar klasteru skaitu no 2 līdz 5, Orange rīks attelos nākamo(diemžēl nevaru ielikt vissu attēlu kpā, jo tas ir pārāk liels):

Puse no klasteriem ir tāda, kā att. un otrā puse, kā attela att.. Atkarība no šiem datiem, es varu secināt, ka klases nav labi atdalītas ar šo (k-vidējo) algoritmu.

2.2. hierarhiskā klasterizācija.

Es arī varu izmantot otro no piedāvātajiem algoritmiem kurš saucās par heirarhisko klasterizāciju.

Vņam ir tādi parametri, kā:

Linkage (saiste starp klasteriem):

 Single (aprēķina attalumu starp diviem elementiem no diviem klasteriem);

- Average (aprēķina vidējo attālumu starp diviem elementiem no diviem klasteriem);
- Weighted (izmanto metodi WPGMA);
- Complete (aprēķina attālumu starp diviem vistālākajiem elementiem no diviem klasteriem);
- Ward (aprēķina summas kļūdas pieaugumu, minimizē kopējo iekšējo variāciju).

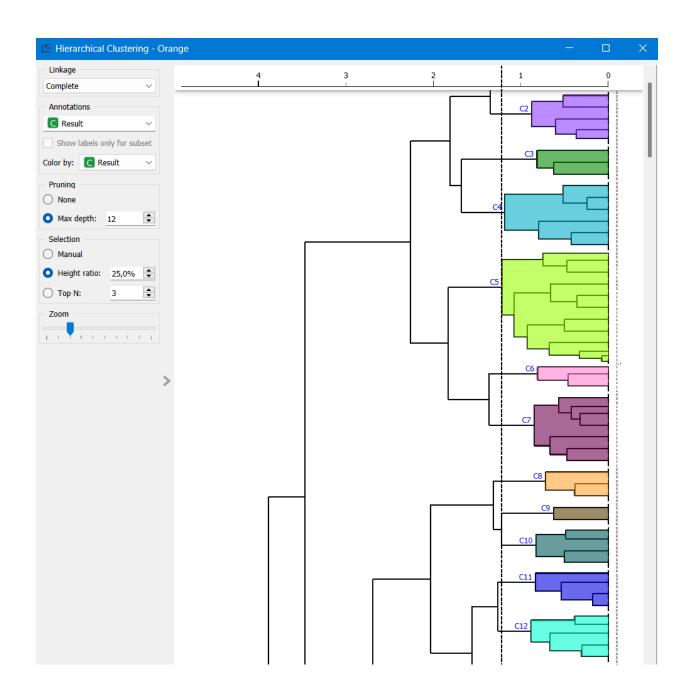
Annotations: (anotē datu objektus)

Pruning: (dendogrammas dziļums)

Selection: (izvēle)

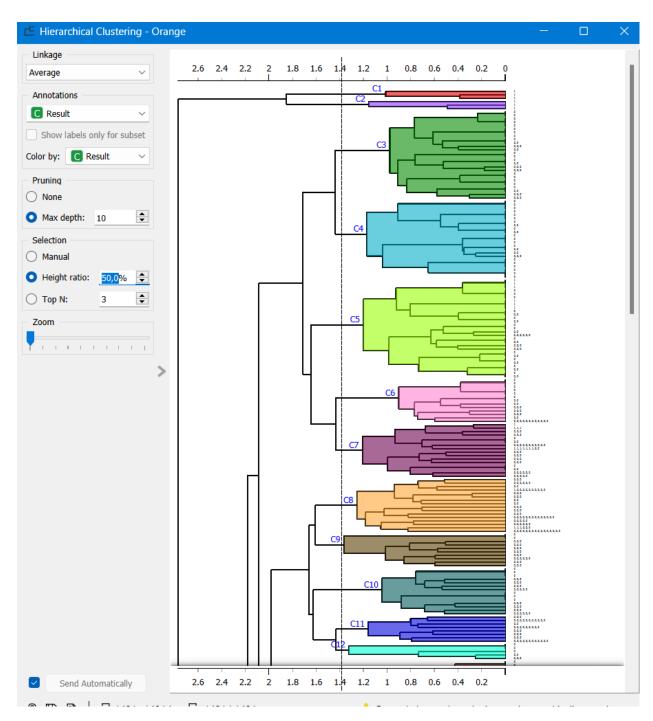
- Manual (ir iespēja pašam izvēleties klasterus)
- Height ratio (atdalīšanas līnija)
- Top N (lielākais klasteru skaits)(3)

Pēc uzdevuma man ir nepieciešams izpildīt trīs eksperimenti ar Height ratio (atdalīšanas līnija)

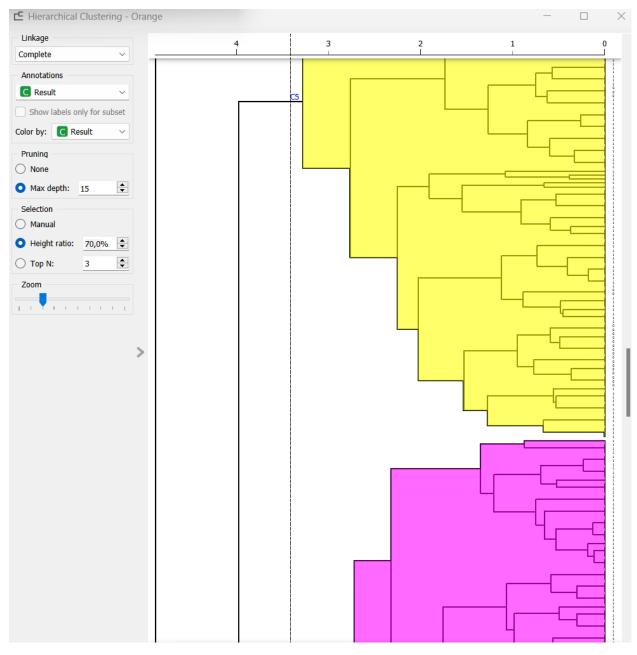
2.6.att. Hierarhiskā klasterizācija (Compete = saite starp klasteriem; 12 = maksimālais dziļums; 25% = atdalīšanas līnija).

Izmantojot parametrus (Compete = saite starp klasteriem;12 = maksimālais dziļums; 25% = atdalīšanas līnija) mēs varam ieraudzīt, ka daudzi dati ir sadalīti atsevišķas daļās bet ļoti korekti

2.7.att. Hierarhiskā klasterizācija (Avarage = saite starp klasteriem; 10 = maksimālais dziļums; 50% = atdalīšanas līnija).

Daudzi dati (un negatīvi, un pozitīvi) ir sadalīti vienās klasterī, bet ir arī tādi klasteri, kur dati ir sadalīti korekti.

2.8.att Hierarhiskā klasterizācija (Compete = saite starp klasteriem; 15 = maksimālais dziļums; 70% = atdalīšanas līnija).

Šajā attelā es varu secināt, ka klasteros ir daudz dažādās klases. Pateicoties šiem datiem es varu secināt, ka šī klasterizācijā nav laba, un es nevaru korekti atdalīt klases.

2.3. Nepārraudzītās mašīnmācīšanās secinājumi

Darboties ar neparraudzītu mašīnmācīšanu es varu secināt, ka klases datu kopās gandrīz visur nav labi sadalīta. Bet gribu ieteikt, ka heirarhiskā klasterizācija ar šo uzdevumu nodarbojās labāk, nekā k-videjais algoritms. Protams tam arī ir savi trūkumi.

Man liekās, ka abi no šiem algoritmiem nav ideāli lai klasificēt šo datu kopu, bet par šām metodēm nevajag aizmirst, jo tās var piederēt kādās citās situācijās.

III. PĀRRAUDZĪTĀ MAŠĪNMĀCĪŠANĀS

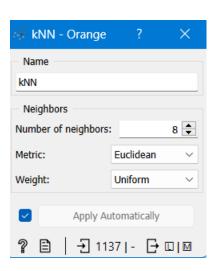
Šajā darba daļā man ir nepieciešams apstrādāt datu kopu izmantojot pārraudzīto mašīnmācīšanu izmantojot tādus algoritmus, kā

- 1) kNN algoritms
- 2) Neironu tīkls
- 3) Gradienta palielināšana

Darbojoties ar Orange funkciju (data sampler), es sadaliju datu kopu uz divām kopām, kur pirmā kopa (apmācīšanas) sastāv no 70 % un otrā (testēšanas) kopa satov no 30%

3.1. kNN algoritms

kNN algoritms – pārraudzītās mašīnmācīšanās algoritms, kuru var izmantot ,lai izpildīt kā klasifikāciju, tā arī pret regresijas uzdevumiem. Šis algoritms bija izvēlēts tā, kā viņš ir ļoti viegls izmantošanai un to mēs apskatījam lekciju laikā. Vinš strādā tā: jā ir nepieciešams atrast kādus jaunus datus, algoritms meklē tuvāku datu kopu un dod jauniem datiem to kategoriju vai klasi(kas ir nepieciešams). (4)

3.1.att. kNN logs.

Algoritma hiperparametri:

Neighbors:

- Number of neighbors (raksta cik daudz kaimiņi būs paņemti);
- Metric (attalumu iegūšana un aprēķināšana)

Euclidean (attālums starp diviem puntkiem) Manhattan (atribūtu atšķirību summa) Chebyshev (maksimālā atšķirību summa)

Mahalanobis (attālums starp punktu un sadalījumu)

• Weight (savrs)

Uniform (vienāds svars visiem blakus punktiem)
Attālums (vistuvākie punkti ietekmē jaunu datu objektu vairāk). (4)

3.2. Gradienta palielināšana

Gradienta palielināšana – pārraudzītās mašīnmācīšanās algoritms, ko izmanto gan klasifikācijas, gan regresijas uzdevumiem. Šis algoritms tika izvēlēts, jo šīs algoritms nodarbosies ar kokiem, kuri apvienos lēmumu kokus vienā lielā modelī, lai palielinātu tā precizitāti. (5)

Algoritma hiperparametri:

Metode:

Gradient Boosting (scikit-learn)

Extreme Gradient Boosting (xgboost)

Extreme Gradient Boosting Random Forest (xgboost)

Gradient Boosting (catboost)

Basic Properties:

Number of trees (koku daudzums, lai izveidotu modeli)

Learning rate (algoritma apmācīšanas ātrums)

Replicable training (vai apmācīšana būs atkartota)

Growth Control:

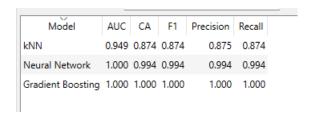
Limit depth of individual trees (koku dziļums)

Do not split subsets smaller than (apakškopu lielums) (5)

3.3. Apmācība un testēšana

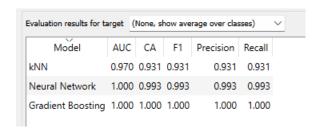
1. eksperiments:

- kNN algoritms (8 kaimiņi, metrika: Euclidian, svars: Uniform)
- Neironu tīkls (neironi paslēptos slāņos: 15, 30; aktivācija: Logistic;
   risina: Adam; mācīšanas ātrums: 0.05; maksimālu iterāciju skaits: 800)
- Gradients (Koku daudzums: 50; Algoritma apmācīšanas ātrums: 0, 100; koku dziūms: 3).

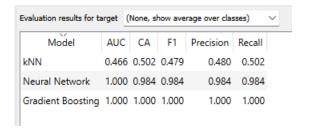
2.eksperiments:

- kNN algoritms (5 kaimiņi; metrika: Chebyshevs; svars: Distance)
- Neironu tīkls (neironi paslēptos slāņos: 40, 80; aktivācija: ReLu; risina:
   L-BFGS-B; mācīšanas ātrums: 0.5; maksimālu iterāciju skaits: 1000)
- Gradients (Koku daudzums: 100; Algoritma apmācīšanas ātrums: 0, 200; koku dziūms: 7).

3. eksperiments:

- kNN algoritms (3 kaimiņi; metrika: Mahalanobis; svars: Uniform)
- Neironu tīkls (neironi paslēptos slāņos: 50; aktivācija: tanh; risina:
   SGD; mācīšanas ātrums: 1; maksimālu iterāciju skaits: 1200)
- Gradients (Koku daudzums:200; Algoritma apmācīšanas ātrums:
   0, 400; koku dziūms: 10).

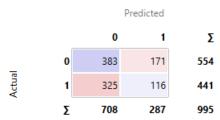
3.4. Modeļu izveidošana

Otrajā ekspirementā medele dod vislabāko precizitāti.

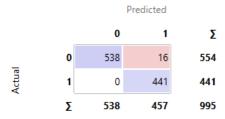
kNN: 5 kaimiņi ir labākais, un tas dod vislabāko precizitāti. Izmantojot metriku: Chebyshevs un savru: Distance mēs dabūjam vislielāko precizitāti.

Neironu tīkli: labākais paslēptais slāņu skaits ir 40,80. Svarīgs bija arī tas, ka es izmantoju aktivācija: ReLu un šo risināja: L-BFGS-B.

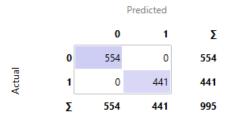
Gradienta palielināšana: manuprāt, skatoties uz rezultātu, man liekas, ka es izpildiju kaut ko nepareizi, ja tas nekā nemainās atkarībā no eksperimenta.

3.2.att. kNN algoritms

3.3.att. Neironu tīkli

3.4.att. Gradienta palielināšana

SECINĀJUMI

Darba gaitā es pirmo reizi strādāju ar Orange rīku. Tas bija vienlaicīģi ļoti interesanti un nepateiktu ka tas bija ļoti viegls. Izamntojot Orange rīku es uzzināju vairāk par to, ka apstrādāt un analizēt datu kopu. Es uzzināju vairāk par algoritmiem, kurus es izmantoju.

Bija ļoti daudz kritēriju un darbs sanāca liels, bet es nekādā gadījumā nevaru teikt, ka esmu izšķērdējis savu laiku. Vel es daudz strādāju ar daudziem algoritmiem un pateicoties Orange rīkam es detalizētāk uzzināju par katru no algoritmiem.

Es gribu pateikt paldies par videomateriāliem, ja nezinot neko par Orange rīku, bez šiem video, pats es patērētu daudzāk laika, tikai lai saprast, ka ar šo dārboties.

Summējot visu, darbs bija interesants, un ja būs, kādas kļūdas es gribētu uzzināt, kur tās ir.

IZMANTOTIE AVOTI UN LITERATŪRA

- 1. https://www.kaggle.com/datasets/biswaranjanrao/anemia-dataset
- 2. https://orangedatamining.com/download/#windows
- 3. https://orange3.readthedocs.io/projects/orange-visual-programming/en/latest/widgets/unsupervised/hierarchicalclustering.html
- 4. https://orange3.readthedocs.io/projects/orange-visual-programming/en/latest/widgets/model/knn.html
- 5. https://orange3.readthedocs.io/projects/orange-visual-programming/en/latest/widgets/model/gradientboosting.html
- 6. https://orange3.readthedocs.io/projects/orange-visual-programming/en/latest/widgets/model/neuralnetwork.html
- 7. https://www.youtube.com/watch?v=bmwH3EcTBEM
- 8. https://www.youtube.com/watch?v=ojxvlQSYLr0
- 9. https://www.youtube.com/watch?v=UiGH4v3VKPc